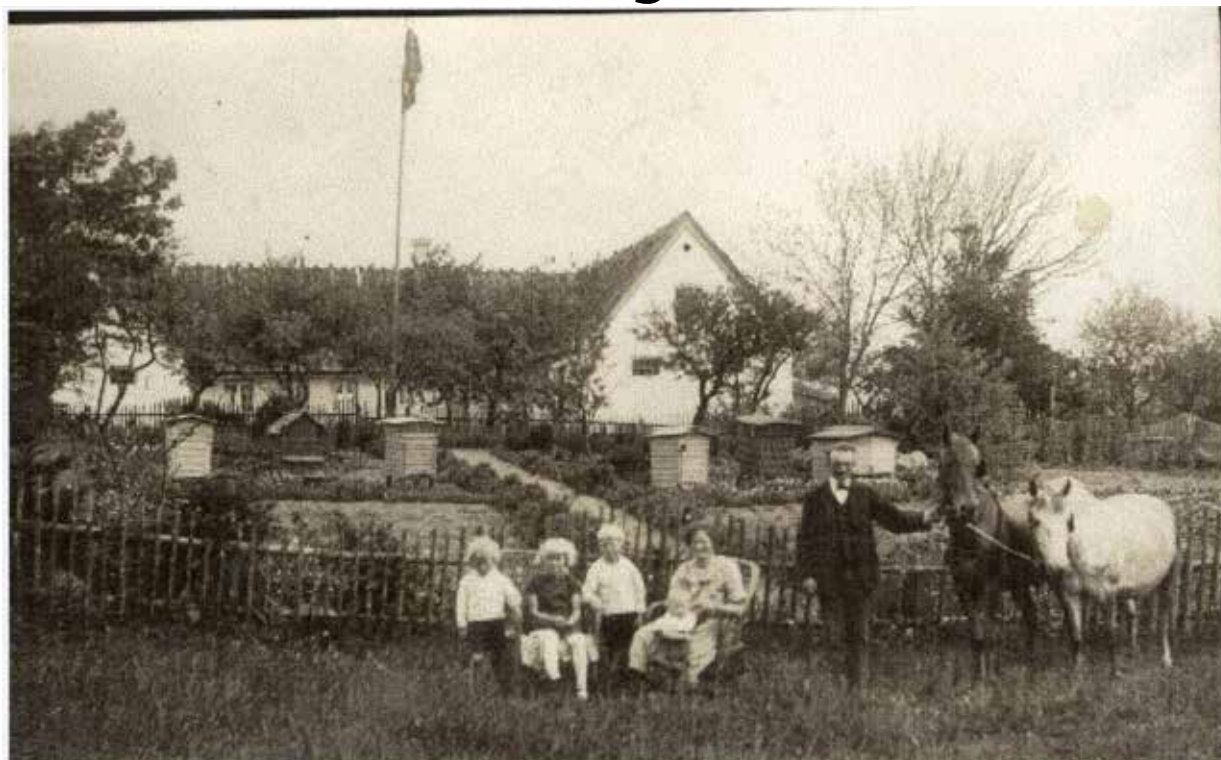

Lokalhistorie midt i Nordsjælland

Christian og Gerda Jørgensen foran deres nu nedrevne ejendom, Damvej 14, Vester Strødam, med børnene Eva, Svend, Gunnar og Erik. Fotoet er fra før 1931, hvor sønnen Knud fødtes, for han er ikke med. Ejendommen og dens nye bygninger ejes nu af Kim Jørgensen, søn af ovennævnte Erik Jørgensen.

”Fra landbrugsmedhjælpere til entreprenørerne Brødrene Jørgensen”

Læs heri historierne om brødrene Jørgensen og deres opvækst på et lille husmandssted på Vester Strødam og om, hvordan de lidt efter lidt opbyggede en blomstrende lokal entreprenørvirksomhed.

Obs: Arkivet skifter postadresse, men ikke beliggenhed. Se bagsiden.

Dette er lokalhistorisk Nyt nr. 3, sept. 2007, 4. årgang, fra

Lokalarkivet for

Alsønderup-Tjæreby Sogne

- et arkiv for almindelige menneskers historie -

Husk !! Arkivet efterlyser fortsat lokale fotos og lokale dokumenter af enhver art til låns, kopiering og registrering.

De indgår som brikker sammen med mange andre brikker i arbejdet med at lægge den lokale histories mange puslespil.

Der hænger også mange luftfotos af ejendomme rundt omkring, som vi gerne vil have lov at fotografere af, før de blegner.

Med stor tak har arkivet modtaget økonomisk støtte i 2007 fra:

Hillerød Byråds Fritids- og Kulturudvalg, 3400 Hillerød.

Nordea Fonden, Nordea Bank, Slotsgade 44, 3400 Hillerød. Tlf. 48 20 11 11.

Dines Jørgensen & Co. A/S. Rådgivende Ingeniører F.R.I., Kirsebærallé 9-11, Ullerød, 3400 Hillerød. Tlf. 48 26 06 66. E-mail: dj@dj-co.dk - w w w .dj-co.dk

Thorkild Jørgensen VVS Aps., Aut. VVS-installatør, Ryagergårdsvej 3, Annisse, 3200 Helsingør. Tlf. 48 79 13 60, mobil 20 11 85 57.

Nordtag A/S v/ direktør Jørgen Simonsen, Mestervangen 7, 3220 Græsted. Tlf. 48 36 36 36, fax. 48 36 36 30, w w w .nordtag.dk

DanBolig, Søderberg/Nielsen Aps, Frederiksværksgade 7, 3400 Hillerød. Tlf. 48 24 21 11. Fax. 48 24 21 69. E-mail: Hilleroed@danbolig.dk

Ti-Kanten Farvehandel, Københavnsvej 2-4, 3400 Hillerød. Tlf. 48 28 50 49 & malermester **Niels Ole Jensen**, Hillerødvej 10, Alsønderup, 3400 Hillerød. Tlf. 48 28 50 49.

VVS Allan Kristiansen & Sønner, Aps., Aut. gas-, vand- & fjernvarmemestere, Sydskrænten 8, Tulstrup, 3400 Hillerød. Tlf. 48 28 62 40. E-mail: info@ak-s.dk Fax. 48 28 52 47.

Tømrer Lodberg, Aps., Syrenvej 1, Tulstrup, 3400 Hillerød. Tlf. 48 28 65 34. Bil 21 28 68 29. Fax 48 28 65 36.

HHM Ejendomme A/S. Ejendomsudvikling og –rådgivning. Bragesvej 4, 3400 Hillerød. Tlf. 4826 3737. w w w .hhmejendomme.dk

Harløse VVS. Aut. Gas-, vand- og sanitetsmester, Harløsevej 172, 3400 Hillerød. Tlf. 2825 0449 w w w .harloesevvs.dk E-mail: vvs@harloesevvs.dk

Hallum Elektrik, Aut. El-installatør, Tulstrup Have 9, Tulstrup, 3400 Hillerød. Tlf. 4828 7813 .Mobil 22 90 78 13. w w w .hallumelektric.dk E-mail: fh@hallumelektric.dk

P.M. Belægning, Brolægning-, flise- og anlægsarbejder v/ Palle Madsen, Ravnsbjergvej 16, Nejedø, 3400 Hillerød. Tlf. 48 28 69 44, biltlf. 23 25 05 06, fax 48 28 69 53,

Tømrer- og snedkermester Gert Dyrlov Andersen, Torsholms allé 8, Tulstrup, 3400 Hillerød. Tlf. 49 28 55 57 .

Hillerød Grafisk Aps., Huginsvej 6 E, 3400 Hillerød, Tlf. 4826 0249, fax 4824 0288, w w w .hillerodgrafisk.dk

Danske Bank, Hillerød Afd., Slotsgade 44, 3400 Hillerød.

Støtteforeningen for Alsønderup Sogn.

Grundejerforeningen ”Lyngbakken”, Alsønderup, 3400 Hillerød.

Entreprenørvirksomheden

Brødrene Jørgensen

*Efter samtaler med Gunnar & Inger Jørgensen
og Knud & Ebba Jørgensen.*

Tilrettelagt og skrevet af Ole Blåkilde.

Fotos indsat af Lissi Carlsen.

Christian Jørgensen hed en mand, som var født i 1893 i Alsønderup på ejendommen Indelukkevej 13. Den ejendom har nu i mange år har været ejet af hans søstersøn, tækker Peter Andersen.

Christian Jørgensen blev i 1918 gift med Gerda Mikkelsen. Hun var fra en lille ejendom mellem Meløse og Lille Lyngby. Her drev hendes mor en omfattende og indtægtsgivende biavl, en aktivitet, som Gerda tog med sig.

Christian og Gerda havde først et hus i Gadevang, men købte så i 1923 ejendommen Damvej 14 på Vester Strødam. Den var på 8½ tdr. land, så landbruget kunne de ikke leve af. Christian måtte have andet arbejde ved siden af. I en del år kørte han mælk til Centralmejeriet i Hillerød, dvs. med sit hestekøretøj hentede han mælken i junger hos landmændene hver morgen og bragte skummetmælk med tilbage til deres grise- og kalvefoder.

Christian Jørgensen (1893-1983) og Gerda Jørgensen (1890-1965). De blev gift i 1918. Chr. Jørgensen kørte altid med jumbe, når de skulle nogen steder.

På sin lave jord ned mod Pølåen gravede Chr. Jørgensen og de ældste børn også tørv med salg for øje allerede før den 2. verdenskrig. Tørvemassen blev gravet op med skovle i et lille ælteværk, trukket af en hesteomgang, og så blev tørvemassen lagt ud i rammer. Den aktivitet blev kraftigt forøget ved mangelen på udenlandsk brændsel under og efter 2. verdenskrig. Før krigen solgte Christian Jørgensen tørv i tøndemål for 50 øre tønden.

Arbejdsstyrken i Chr. Jørgensens tørvemose, da der produceredes på højtryk . Fra højre: Viggo Jessen, Bendstrup Smedje, Chr. Jørgensens søn Erik, Chr. Jørgensens bror Emil (far til autoophugger Poul Jørgensen) og foran Emils lille søn, Preben, Chr. Jørgensen selv, Gerda, hans kone, Sofie Jessen, smedens kone, Christians søn Knud, Ejvind Eriksen fra Torsholmgård i Tulstrup, Hans Peter Jensen, bror til Else yderst til vestre, gift med Chr. Jørgensens søn Svend, og damen nr. 2 fra venstre er Esther Green fra Ullerød.

Christian Jørgensen kørte også med sit hestekøretøj for folk, som havde brug for at få noget kørt, bl.a. også vejmaterialer o.l. for Alsønderup Kommune. Han var vellidt i lokalsamfundet og var indvalgt i Alsønderup Sogneråd i en eller to fireårsperioder.

Kristian og Gerda Jørgensens børn

På Damvej 14 voksede Kristian og Gerdas fem børn op.

Eva – den eneste pige – var den ældste. Hun blev gift med Harry Andersen, søn af Anders Andersen fra ejendommen over for Alsønderup ny skole. I 1940 købte de sognefoged Frederiks Nielsens ejendom, Baunevej 18, Alsønderup, som Eva først afhændede efter Harrys død i 2003.

Christians og Gerdas næste fire børn var brødrene Svend født i 1922, Gunnar født i 1923, Erik født i 1926 og Knud, først født 1931.

Et tørvehold fra Chr. Jørgensen på udflugt. Det er fra højre Erik Jørgensen, hans kone Elly, Gunnar Jørgensen, hans kone Inger, Gerda, gift med Otto Andersen bagved, og bagved så Svend Jørgensen og hans kone Else. Manden yderst til venstre og damen forrest i midten er Jørgen Henriksen og Grethe, hans kone, en moster til Svends kone, Else.. Det er ikke sikkert, at de alle var gift, da billedet blev taget.

Chr. Jørgensen og Gerdas børn gik alle i Bendstrup Skole, tre dage om ugen, tre år i "lille" klasse, 4 år i "store klasse", syv år i alt. Hother Kierkegaard var i det meste af deres skoletid enelærer ved Bendstrup Skole. Efter skolen kom de som 14-årige ud og tjene, som det hed.

Gunnar fortæller, at han var flere steder. I 1937 først hos en automaler Sperling på Københavnsvej i Hillerød. Det var, mens han gik til præst – han cyklede så ud til Tjæreby Præstegård to formiddage om ugen. Som 16-årig afløste han sin bror Svend hos sin moster og onkel på deres ejendom på Kildemo-sevej i Meløse. Sønnen på ejendommen havde på grund af en svogers død måttet flytte hen til sin søster som medhjælp.

Gunnar var også en tid på en gård i Skrydstrup i Sønderjylland. Det var under den tyske besættelse. Det kneb at forstå det sønderjyske i begyndelsen. Han var også karl på Skjoldegård i Hårløse og hos Anders Andersen på Klostergård på Ebberholtsvang, den gård som hans lillebror, Knud Jørgensen, købte i 1960, ca. 15 år senere.

Gunnar blev indkaldt som soldat til at møde i Holbæk den 18. juli 1945 ved 8. bataljon, 5. kompagni. Det var kun godt to måneder efter befrielsen 5. maj 1945 fra den tyske besættelse, hvor tyskerne havde opbrugt alt dansk

militært udstyr. Gunnars hold var kun det andet hold, som blev indkaldt efter besættelsen, og der var mangel på alt militært udstyr. Der var ingen støvler, de måtte længe gå i eget fodtøj, og ingen senge og madrasser. De måtte sove i halm på kasernen i Holbæk.

En del af Gunnars soldatertid blev brugt til bevogtning af de mange tyske flygtninge. De var flygtet for de fremrykkende russere. Den tyske besættelsesmagt bragte mange af dem til Danmark og lod dem indkvartere i skoler, hoteller og andre større bygninger. Først gradvist i løbet af to-tre år kunne de sendes hjem, fordi Tyskland var så krigshærgnet og kaotisk, at der hverken var boliger eller føde til dem. I 1945 Der var over 200.000 tyske flygtninge, som skulle forsynes i efterkrigstidens mangelsamfund her i Danmark, hvis befolkning dengang kun var på godt 3½ million. Det var nødvendigt at holde de tyske flygtninge totalt isoleret fra det omliggende danske samfund og langsomt få dem samlet i større lejre, som var lettere at bevogte, og så man også kunne få frigjort de mange bygninger landet over, som den tyske besættelsesmagt havde nået at indkvartere dem i før befrielsen.

Gunnar lå en tid på Bådsmandsstrædes kaserne (nu Christiania) og bevogtede tyske flygtninge på Adelgades skole og så i Ballonparken på Amager, hvor der var en hel barakby med flygtninge.

Gunnar blev hjemsendt fra militæret den 17. april 1946. På den tid havde hans ældre bror Svend købt et transportabelt tærskværk og en brugt benzindrevet traktor.

Traktoren var fremstillet i Rusland og indført til Danmark i 1930'erne før 2. verdenskrig. Den var måske delvis noget i retning af en amerikansk traktor, som i en periode omkring 1930 vistnok blev fremstillet på licens i Sovjetrusland. Maskinforhandler Gunnar Olsen i Hillerød skulle have sagt, at der kun var indført to eksemplarer af den slags i Danmark. Tærskværket var lavet i Fredericia.

Svend kørte nu rundt og tærskede for folk og supplerede sine indtægter ved at arbejde i tørvemosen om sommeren og i skoven om vinteren. Som partner havde han sin mellemste bror Erik.

Gummihjul på en traktor var endnu ukendt her i landet. De havde jernhjul, som ses på fotoet. Normalt var der spændt glatte jernringe udenpå. Når man kørte på veje, og traktoren skulle trække tærskværket efter sig over bakker, måtte man spænde de glatte hjulringe af, så jernhjulene kunne grave sig ned i asfalten.

Svend Jørgensen på sin gamle russisk fremstillede traktor med jernhjul for og bag.

Gunnar indtræder i brødrene Svend og Eriks firma.

Der skulle 2-3 mand til at betjene et transportabelt tærskværk ud over mandskab fra ejendommen, hvor man tærskede. Så gik Gunnar ind firmaet sammen med Svend og Erik.

Af hensyn til de yngre læsere, som kun har oplevet mejetærskernes tid, må vi her fortælle om tiden før. Kornet blev høstet på markerne med en "selvbinder", der skar kornet af, samlede det i neg og bandt det med et bånd, som selvfølgelig blev betegnet "selvbindingarn". Selvbinderen smed negene ud på jorden, mens den kørte, normalt trukket af tre heste, senere af en traktor.

Med håndkraft samlede man negene og stillede dem på højkant i rækker mod hinanden – med aksene opad – i "hove", så de kunne stå og tørre i vind og vejr. Når de var tørre nok, skulle de så køres hjem på hestekøretøj. En – måske to mand – stod på vognen og tog imod negene og stablede dem med aksene indad. Det var noget af en kunst at "sætte" en vogn. Den eller de, der gik på jorden, stak negene op på vognen et ad gangen med en høtyv – en fork, siger de vist i Jylland. Når vognen var læsset, kørte man hjem. Her skulle man så sætte en udendørs kornstak, hvor kornet skulle stå, indtil det skulle tærskes. Disse kornstakke ses ofte på ældre fotos af landejendomme. Det var også en kunst at sætte en kornstak. Aksene skulle vende indad, og det måtte ikke kunne regne ned i stakken.

Så stod kornet i stakke ved ejendommen, indtil det skulle tærskes i efterårets eller vinterens løb.

Kun et fåtal af landmænd havde dengang et stationært eget tærskværk. Derfor var der brug for tærskværker på hjul, som datidens traktorer i sneglefart kunne slæbe fra ejendom til ejendom.

Traktoren havde i starten to hovedfunktioner. Den skulle drive tærskværket ved et remtræk, når det tærskede, og den skulle slæbe værket efter sig. Der var ikke gummihjul på de få traktorer, som var indført i 1930'erne, indtil 2. Verdenskrig hindrede importen. De havde hjul med jernringe, og de kunne kun køre 10-15 km. i timen. Derfor var de egentlig noget uegnede til f.eks. markarbejde, men man kunne køre dem hen, hvor man kunne udnytte deres remskive til at drive en maskine med remtræk, f. eks. en tørveæltemaskine, en rundsav, en kvashugger eller et tærskværk.

Brødrene Svend, Erik og Gunnar Jørgensen tærsker for svogeren Harry Andersen, Baugevej 18, Alsønderup. Forrest siddende Harry Andersens far, Anders Andersen, og ellers fra højre står Erik Jørgensen med Erhardt Andersen foran sig, så Frede Hansen, og bagved næsten skjult med hat Peter Sivertsen, så Harry Andersen og hans søster Ella Hansen med datteren Alice og bagved Svend Jørgensen. Så Eva, brødrenes søster, gift med Harry Andersen, og foran lille Edith Hansen, også Ellas datter, i midten bag Eva ses Gunnar Jørgensen, så Boline Hansen og brødrenes far, Chr. Jørgensen. Manden længst til venstre er Christian, som var i pleje hos Peter Sivertsen.

Til det første tærskværk var der ingen halmpræsser, så det smed bare halmen bagud. Det tærskede korn blev opsamlet i sække, som en mand måtte passe, og gårdens folk måtte få de fulde sække transporteret væk. Oven på tærskværket stod ilæggeren – før ham stod en mand og skar båndet om negene over – og ilæggeren spredte så neget og lagde det ned i værket.

Tærskning på Ålholmgaard i Ullerød. Det er ikke brødrene Jørgensen, men fotoet viser opstillingen med en traktor med jernhjul, som med et langt remtræk driver tærskværket. En mand står i kornstakken og rækker neg til ham på værket, der skærer båndet om neget over og giver det til "ilæggeren", som spreder neget og kommer det i tærskværket ovenfra. Det tærskede korn løb ud i sække, som måtte bæres væk – hestevognen foran kører sækkene i hus, hvor de skal bæres på loftet. Før mejetærskernes tid var kornstakkene ved gårdene karakteristiske for landskabet fra høst til vinterens tærskning..

Tørvemosen

Da krigen var forbi i 1945 havde landet ikke udenlandsk valuta til udenlandsk brændsel. Den indenlandske tørveproduktion fortsatte derfor på højtryk i 1946, 1947 og 1948, og hørte først helt op midt i 1950erne.

Et firma havde lejet et stort tørveskær på Sophienborgs jord - nogenlunde der hvor nu Strødam Engsø ligger. Man var på den tid gået over til at lave pressetørv, men man manglede en maskine til at trække pressen. Så lejede man brødrenes russiske traktor. Tærskesæsonen var slut før sommerens tørvesæson begyndte. Svend, Gunnar og Erik fik så sommerarbejde der – de stod i graven med skovle og gravede med håndkraft tørvejorden op til pressemaskinen. De havde jo erfaringen fra faderen Chr. Jørgensens tørvegravning hjemme.

Senere overtog brødrene Jørgensen selv firmaets tørvegravning og firmaets kunder. Så måtte de ansætte lokal arbejdskraft i tørvesæsonerne.

Skovarbejdet

Om vinteren var der brug for arbejdskraft hos skovvæsenet. Brødrene blev så engageret af daværende skovfoged Johs. Petersen, Strøgårdsvang. Han var også sognerådsformand i Alsønderup Kommune i en periode eller to.

Gunnar fortæller, at på den tid skulle han på skovarbejderkursus, før han måtte begynde. Skovskolen lå dengang i barakker i skoven tæt ved Kagerup Station, men en morgen, da Gunnar kom cyklende til skolen, var den totalt nedbrændt om natten. Herefter blev den flyttet til Nødebo.

Motorisering

I tærskesæsonen tog man jo ikke tærskeværket med hjem. Det stod, hvor man havde tærsket, og når man var færdige, blev det derfra trukket til næste ejendom, som man skulle tærske for. Og den kunne godt ligge et stykke væk. Persontransporten til og fra de skiftende steder rundt omkring, hvor man tærskede, blev et problem. Nye biler og motorcykler var i efterkrigsårene rationerede. Man skulle søge Varedirektoratet om indkøbstilladelse, som man kun fik til transport mellem meget skiftende og spredt liggende arbejdssteder.

Da tærskeværkerne altid stod ude på skiftende steder, og man også skulle kunne hente reservedele, lykkedes det Gunnar at få tilladelse til køb af en motorcykel. Hans kone, Inger, fik også kørekort til motorcykel, så det blev ofte hende, der kørte til og fra arbejdsstederne med alt muligt på deres B.S.A. Det var dengang helt usædvanligt, at en kvinde selv kørte motorcykel. Knud Jørgensen fortæller også, at han har siddet bag på motorcyklen med en dunk benzin på hver side bundet i et reb, han havde over skulderen.

Det var sådan, at brødrene skiftede til større og flere tærskeværker og til bedre og flere traktorer. Den gamle russiske traktor blev i 1951 solgt for 1.500 kr. til den daværende ejer af "Stenfeltlille" i Tulstrup, nu Damvej 1.

Yngste bror, Knud Jørgensen, kommer ind i firmaet

Efter konfirmationen kom Knud ud at tjene ved landbruget. Han startede på Holmegård i Tulstrup i 1944/45, var så et år hos Knud Knudsen, Lykkesholm i Nejede og herefter på Bauneholm i Bendstrup, som var købt af slagtermester Ryholt. Så tog Knud til Jylland og var i tre år på en gård i Tyrestrup ved Nibe. Hjemme igen var han et år hos Axel Nielsen, Hejreholm, Bendstrup. Værnepligten, som dengang var 18 måneder, aftjentes fra 1952 ved livgarden. Herefter var han en vinter elev på Fyns Stifts Husmandsskole ved Odense, og så var han periodevis igen på Hejreholm i Bendstrup.

BESTILLINGS-SEDDER

Undertegnede Fr. Entreprenør Knud Jørgensen
 Ejendommens og byens navn Vester Lødødan
 Poststation Hillerød ønskes sendt pr. Bane
 under adresse _____ til _____ station
 køber herved af firmaet **BRØDR. BENDIX, København K.**
 ved Geomas Olsen Hillerød

Specifikation	Kr.	Øre
1/2 <u>Scania Traktor seld-</u> <u>gåning 8 meter J 3</u> <u>med luftgunni 750x16-8 Logo-Sum</u>	4725 00	
1/2 <u>Kraftoverføringsaksel</u>	150 00	
H	4875 00	
<u>Passen til Fordson af 1952</u>		

Varerne leveres frit på bane, fragten betales af køberen.

Leveringstid: Omgående senest 5-4-1954 med mindre strejke, lockout, ildebrand eller andre uforudsete tilfælde indtræffer, herunder bl. a. eventl. forsinkelse eller forhindringer fra fabrikkens side eller transporten i eller til landet, i hvilke tilfælde firmaet fritages for sine leveringsforpligtelser. Forsendelsen af varerne sker på køberens regning og risiko, også ved fragtfri levering. Vedrørende øvrige salgs- og leveringsbetingelser samt garantibestemmelser: Se omstående side.
 Alle priser og ordrer noteres med den reservation, at varerne kan fremskaffes fra fabrikkerne uden yderligere prisforhøjelse.

Betalingsvilkår: Kr. 1625 00 den 5/5-54 Kr. 1625 den 5/11-54
Kr. 1625 00 den 5/5-55

vis Køberen betaler hele Beløbet p 30 Dage
skal han have 2% Rabat
 med tillæg af renter efter 7% p. a. fra 5/7-54
 Ejendomsretten over de solgte genstande forbliver hos firmaet, indtil hele beløbet er betalt, selvom der er givet veksler.
 Aftaler, som ikke er påført den til firmaet indsendte slutseddel, er uden forbindelse for firmaet, og alle reklamationer vedrørende leverede varer må ske direkte til kontoret, hvorfra varerne er ført i regning, senest 8 dage efter modtagelsen, idet jeg undertegnede som køber ellers er indforstået med, at firmaet intet ansvar har.
 Alle indbetalinger skal ske direkte til firmaet, som alene kan give retsgyldig kvittering.

Vester Lødødan . den 31-3 1954
Knud Jørgensen
Køberens underskrift.
 Under forbehold af firmaets skriftlige approbation.

Vend om!

Herover: Knud Jørgensens bestilling af en møgspreders – hans "indskud" til at komme med i brødrenes firma

Knud Jørgensen købte allerede i 1954 en gødningsspreder som sit første bidrag til brødrenes firma. Der fulgte en kraftoverføringsaksel med, som passede til brødrenes Fordson Major traktor.

Knud kom nu til at køre med gødningssprederen i to sæsoner, hvor han læsede den med håndkraft fra møddingerne. Det var hårdt, men så købte firmaet også en svinggrabbe til at læsse gødningen med. Den monteredes på en traktor. Landmændenes behov for at få deres gødning spredt maskinelt voksede, og snart kørte firmaet med 2-3 sprede.

Gødningen skulle jo hurtigt pløjes ned, og det tog brødrene sig også af. Det udviklede sig hurtigt til, at de tilbød alt markarbejde fra såning til høst og anskaffede maskiner til det.

Sprøjtning af markerne blev på den tid af stort omfang, og brødrene anskaffede udstyr hertil også, og det blev der meget arbejde i.

Inger og Gunnar Jørgensen med traktor og selvbinder. Foran står Gunnars far, Chr. Jørgensen, med le – man slog endnu en kørebane for med le til selvbinderen – det kunne Chr. Jørgensens generation simpelthen ikke lade være med, så selvbinderen ikke kørte en bane korn ned. Traktoren her er af nyere dato med gummihjul og selvstarter. Dette nævnes, fordi de gamle førkrigstraktorer ikke kun var med jernhjul, men også uden selvstarter, så de skulle startes med et håndsving, som sad forrest. Med håndsvinget drejede man simpelthen motoren rundt for at få den i gang. Det kunne være meget hårdt og drilagtigt.

Tildækning af roekuler

Hovedvinterfoder for kreaturerne var dengang de meget arbejdskrævende roer. De kunne ikke holde sig, hvis de fik frost. Derfor lagde man dem i frostfri kuler. Man fjernede overjorden ca. 30 -40 cm. ned, lagde roerne i et tykt lag af form som et saddeltag på en lang række, dækkede dem med et tykt lag isolerende halm og kastede et tykt lag jord oven på. Det var meget tidskrævende at gøre med skovl og spade. Brødrene fik så anskaffet en maskine, som, drevet af en traktor, kunne kaste roekuler til med et tykt lag jord oven på det lag halm, der var lagt i forvejen.

Det gav arbejde i døgndrift i den periode, hvor nattefrosten begyndte, for så skulle alle på en gang have dækket deres roekuler i en fart. Det gik meget godt, indtil man fandt ud af, at man kunne dække halmdækkede roekuler med plastikfolio og ikke behøvede andet på, end hvad der holdt folien på plads.

Hørrusking – hvad var det ?

Virksomheden "Skævinge Hørskætter" tegnede kontrakt med landmænd helt ned på Midsjælland om hør dyrkning og leverede dem frøene. Hørplanterne skulle høstes med rod – altså ruskes op. Brødrene lagde traktor til fabrikkens "rusker" og lå i den korte sæson i døgndrift rundt på Sjælland, når hørren skulle "ruskes" op og køres til Skævinge.

Mejetærskerne

Da mejetærskerne kom frem, gik brødrene i kompagni med Axel Nielsen på Hejreholm i Bendstrup om at anskaffe en. Så kunne Axel Nielsen få mejetærsket i sit eget korn og brødrene kunne bruge mejetærskeren til at mejetærske for andre.

Brødrene kunne nu yde totalservice for landmænd, som ville overlade alt til en maskinstation. Efterspørgselen voksede og behov for nye og flere maskiner blev tilsvarende øget. Der blev udvidet og udskiftet på alle områder. De havde to selv-bindere kørende, da de anskaffede mejetærsker, men snart kunne de lade den ene selvbinder udgå. Tiden med høst med selvbinder var ved at være forbi, og snart havde de to mejetærskere i stedet.

Brødrene og deres familier

Svend, den ældste af brødrene, udtræder af firmaet.

Svend boede oprindeligt på Harløsevej, men købte så en landbrugsejendom i Gørløse. Han foretrak landmandslivet frem for arbejdet med maskinstationen. Og i 1961 købte han en gård i Huseby og trak sig ud som partner i firmaet, men hjalp dog stadig af og til med. Svend døde i 1995.

Firmaet havde i 1961 nået et omfang, så brødrene måtte ansætte medarbejdere både varigt og sæsonmæssigt for at nå det hele.

Gunnar Jørgensen på en af de tidlige mejetærskere. Den kører pudsigt nok langs en mark, som er høstet med selvbinder, hvor negene med håndkraft er stillet i hove. Denne model mejetærsker var nu også arbejdskrævende, for den smed det tærskede korn ud på jorden i sække. Derfra skulle det så løftes op, oftest med håndkraft, og køres væk. Ofte fik det lov at stå ude for længe, så kornet i bunden blev vådt og begyndte at spire.

Der skete en rivende udvikling af mejetærskerne.

Gunnar Jørgensen havde i 1950 giftet sig med Inger, datter af vognmand Carl Hansen, Pibe Møllevej i Alsønderup. De boede nogle år i et hus på Damvejen, men mageskiftede så til landbrugsejendommen ved navn "Fyrgården",

Damvejen 9. Der har de for længst revet de gamle og meget forfaldne bygninger ned og opført nye. Inger førte i mange år firmaets regnskab og kontor.

Knud Jørgensen blev i 1957 gift med Ebba. Hendes far hed Jens Hansen og havde fra 1935 den ejendom på Alsønderup Overdrev, som kaldes "Famen". Knud og Ebba boede først i Hillerød, men købte i 1960 Klostergården på Æbelholtsvang af Anders Andersen. Her har de siden har boet.

Klostergården, beliggende Æbelholt 2, som Knud og Ebba Jørgensen købte i 1960. Det er den gård, hvor Æbelholt Kloster ligger, og klosterruinerne ses i baggrunden. Klosterets jord overtog kongerne i 1500'erne, og Æbelholtsvang blev en kongelig stuttevang ved kongernes hestestutteri på Hillerødsholm. Stutteriet gav altid underskud, og omkring 1830 lod kongen Æbelholtsvang sælge i parceller. En af dem blev så Klostergården. Knud Jørgensen har hæget om stuehuset, som er med egetræsbindingsværk, som skulle være det oprindelige fra 1830'erne.

Såvel Gunnar som Knud kom således til at drive hver deres selvstændige landbrug sideløbende med deres fælles virksomhed.

Erik Jørgensen, den mellemste af de tre brødre i firmaet, blev derimod ikke landmand, men boede i et hus på vestsiden af Hillerød. Hans store interesse udover firmaet var driften af Harløse Forsamlingshus, som han var formand for i en årrække, og hvor han øvede en betydelig indsats for husets trivsel.

Brødrene blev aktive parter i hele udviklingen med landbrugets mekanisering fra årene efter 2. verdenskrig. De begyndte med en udtjent traktor og et ud-

tjent tærskværk fra før krigen, men fulgte udviklingen med stadige udskiftninger til mere moderne maskiner, og der var tale om en rivende udvikling.

Overgangen fra maskinstation for landmændene til entreprenørvirksomhed for kommuner, vandværker, fjernvarme og mange andre

Det blev en meget glidende overgang. Den første rendegraver blev anskaffet allerede omkring 1960. Men maskinstationen for landmændene fortsatte på fuld styrke en del år endnu.

Faderen, Chr. Jørgensens ejendom på Damvejen. Laderne viser, at den blev opmagasineringssted for en hel del af brødrenes maskinpark. Brødrenes firma overtog ejendommen efter faderen, og den gamle del af bygningerne var ubeboede efter faderens død i 1983. . Vejen i forgrunden er Damvejen..

Da efterspørgselen efter brødrene som maskinstation efterhånden blev større end de kunne magte, fik de hjælp af brødrene Peter og Mogens Christensen, Rævegravvej i Nejede. Og de blev til disse brødre, at de til sidst i 1967 overdrog hele deres maskinstationsvirksomhed og overgik til udelukkende at drive entreprenørvirksomhed.

Det blev nok sådan, at da de havde haft både maskinstation for landbruget og været entreprenører, måtte de erkende, at der var mere kontinuitet i entreprenørvirksomheden, og at den trods alt ikke var helt så stressende og

sæsonbestemt, hvorimod næsten alle landmænd jo skulle have lavet det samme helst på samme tid med nogle forfærdelig lange arbejdsdage som resultat.

Brødrene havde aldrig haft bestemt arbejdstid, for deres opgaver for landmændene krævede oftest, at de arbejdede, til de var færdige. Og de var jo selv opvokset og havde arbejdet ved landbruget, så det lå dem nok på en måde i blodet.

Det blev også nok deres store styrke som entreprenører, at de tog disse holdninger med sig. Det var svært at konkurrere med dem, når de samtidig lavede et kvalitetsarbejde.

Første større entreprenørarbejde blev anlæg af Alsønderup Vandværk.

Det rådgivende ingeniørfirma, Dines Jørgensen og Co., Kirsebær Alle i Ulle-rød, har altid projekteret mange anlægsarbejder, som så blev udbudt, og Brødrene Jørgensen blev et af de firmaer, de ønskede tilbud fra.

Alsønderup Vandværk blev stiftet i begyndelsen af 1961, og det blev Brødrene Jørgensen som udførte de entreprenørmæssige anlægsarbejder. De var på den tid også maskinstation for fuld udblæsning for landbruget.

Herefter fulgte anlægsarbejder slag i slag for kommuner og private. Anlæg af snart alt muligt, som skulle føres gennem jorden – vand, kloak, fjervarme osv, og deres park af entreprenørmaskiner blev stadig udvidet og fornyet.

Efter deres første arbejder for Hillerød Kommune, sagde kommunens tilsynsførende noget i retning af, at når deres arbejde var af den kvalitet, så kunne de godt påregne at få flere opgaver for kommunen, og det fik de - masser.

Gunnar Jørgensen udtræder som medejer – men fortsætter alligevel som "lønarbejder" i firmaet

Gunnar ville i 1986 udtræde af firmaet, som på revisorens pålæg for længst var blevet et anpartsselskab. Det blev ordnet sådan, at Gunnar solgte sine anparter til Knud Jørgensens ældste søn, Henrik, som længe havde arbejdet i firmaet. Allerede i 1974 havde Knuds kone, Ebba, overtaget hvervet som regnskabsfører efter Inger, Gunnars kone, og Knud og Ebbas bopæl, Klostergården, blev så firmaets kontor og adresse. Selv om Gunnar ikke længere var medejer, blev han ved med at arbejde i firmaet, til han var godt og vel 70. "De blev jo ved med og ringe efter ham", siger hans kone Inger.

Erik Jørgensen kommer til skade.

Under et gravearbejde på vejen syd for Hillerød blev Erik påkørt af en uopmærksom bilist og kom slemt til skade. Efter et langt sygeleje prøvede han at arbejde med i firmaet igen, men måtte opgive. Der stødte en kræftsygdom til, som kostede ham livet i 1996, få år efter ulykken. Han havde afslået en erstatning på 40.000 kr. fra bilistens forsikring. Sagen gik helt til højesteret, som fastsatte en erstatning på 400.000 kr, men da dommen endelig blev afsagt, havde Erik været død i to år. Eriks anparter i firmaet blev købt af Knud Jørgensens yngste søn, Steen Jørgensen. Firmaet Brødrene Jørgensen var herefter ejet af Knud Jørgensen og hans sønner Henrik og Steen.

Den fædrene ejendom på Damvej 14, Vester Strødam

Der blev bygget lader på ejendommen, så firmaet kunne have en del maskiner stående under tag der, men de oprindelige bygninger var ikke bevaringsværdige. Firmaet solgte så hele ejendommen til Erik Jørgensens søn Kim, som ikke er med i firmaet. Han byggede et nyt beboelseshus, fjernede de gamle bygninger og lod nyere lader m.v. stå, idet de lejes ud til hans fætre, som driver virksomheden "Brødrene Jørgensen" videre.

Knud Jørgensen udtræder af firmaet.

I 1998 udtrådte Knud af firmaet, og Brødrene Jørgensen ejes og drives så af hans to sønner Henrik og Steen Jørgensen, som længe havde arbejdet i firmaet som medejere, og som viderefører det nu med en halv snes ansatte.

Brødrene solgte faderens ejendom på Damvejen til Erik Jørgensens søn, Kim, som nedrev de gamle bygninger (se foto side 16) og byggede det nye hus, man ser til højre. Brødrene lejer nu lader og arealer af Kim til forskellige maskiner og har efter dette foto opført en ny, større hal . Firmaet er på en måde stadig på den lokalitet, hvor det begyndte.

Opbakning fra Hillerød Byråds Fritids- og Kulturudvalg til Alsønderup-Tjæreby Lokalarkiv

Arkivet søgte Hillerød Byråds Fritids- og Kulturudvalg ved dettes formand, Ingo Hvid, om et tilskud på kr.19.000 i 2007, begrundet i nødvendige , veldefinerede udgifter.

I 2007 opgraderes det landsomfattende arkivdataprogram ARKIBAS. Fritids- og kulturudvalget gav i sin tid arkivet en stor sum til køb af det data-program, som nu opgraderes for en pris af 5.000 kr og placeres på en central server for hele landet, som her fra 2007 koster os et årsabonnement på kr. 5.000, i alt 10.000 kr. i 2007, som vi søgte om tilskud til.

I 2006 brugte arkivet for over 10.000 kr. printerpatroner Så meget går der til ved scanning af fotos, som især stammer fra de tusindvis af fotografiske negativer, som vi modtog som gave af Anne Sophie Rubæk Hansen. Det var dels hendes afdøde mand, Jørgen Rubæk Hansens negativer efter næste 40 års virke som ledende pressefotograf ved Frederiksborg Amts Avis, dels hendes egne negativer efter ca. 20 års virke sammesteds.

Disse fotos rækker langt ud over vores lokalområde og til hele Nordsjælland, men arkivmæssigt bør den slags holdes samlet, for at der kan oprettes søgesystemer, så det kan bruges. På EDB oprettes et registreringsark for hvert tema, som kan omfatte fra et og op til 9-10 negativer. Registreringen omfatter forskellige søgesystemer. Heri er temaets mest typiske negativ scannet ind som foto på registreringsarket. Dette ligger dels i EDB-programmet, og udskrives dels på fotopapir, som indsættes i ringordnere, hvori man også kan søge.

Udskriften af de scannede fotos på registreringsarkene forbruger en enorm mængde printerpatroner. Arkivets almindelige indtægter kunne ikke længere omfatte udgiften hertil. Uden et tilskud hertil måtte registreringen af de mange negativer stilles i bero for en tid. For at undgå den situation, søgte vi kommunen om 9.000 kr. hertil.

Det var os en glæde, at Hillerød Byråds Fritids- og Kulturudvalg havde forståelse for vores økonomiske situation på disse to områder og bevilgede os de 19.000 kr, som vi i alt havde søgt om til de nævnte to formål.

Penge til arkivets øvrige driftsudgifter

Alle arkivets andre udgifter skal så dækkes ind ved medlemskontingenter, sponsorbidrag, andre frivillige bidrag, ved indtægtsgivende arrangementer o.l. Her vejer det tungt, at vi til trykning af magasinet ”**Lokalhistorie midt i Nordsjælland**” på 20 sider, fire numre årligt, skal bruge 3.395 kr. pr. nummer – i alt 13.580 kr. årligt mere end tidligere.

Derfor har vi arbejdet hårdt på at finde mennesker, som værdsætter arkivets virksomhed så meget, at de vil støtte økonomisk som medlemmer eller sponsorer. På side 2 ses vore sponsorer, hvoraf de allerfleste yder kr. 500. Indtil 2. august havde 337 personlige medlemmer glædet os med at betale kontingent for 2007. Det er et af de højeste medlemstal blandt kulturelle foreninger i Hillerød Kommune.

Men der er selvfølgelig brug for endnu flere medlemmers støtte.

LOKALARKIVET & ARKIVFORENINGEN FOR ALSØNDERUP & TJÆREBY SOGNE

- oprettet i 1988 -

Arkivet er åbent alle mandage 18.30-22.00. En anden dag og et andet tidspunkt kan altid aftales med arkivleder Lissi Carlsen, tlf. 48 28 64 49..

Arkivets beliggenhed: Kør i Alsønderup ad Baunevej (vejen til Bendstrup). Drej lige efter Alsønderup Skole ind ved skiltet til "Rønnehuset" og Baunevej 12. Gå til skolebygningen til højre og ned ad kældertrappen og frem til lokale 014.

Arkivets post-, telefon- og e-mail-adresse: Arkivleder og kasserer Lissi Carlsen, Stutmesterparken 3, 2. sal, 3400 Hillerød. Tlf. 48 28 64 49. E-mail: lissi@carlsen.mail.dk

Kontingent 80 kr., pari alt 125 kr.: **Sponsorer** 500 kr, eller efter behag mere.

337 personlige medlemmer har indtil nu betalt kontingent for 2007.

Regnskab i 2006 Indtægt: 53.154 kr. Udgift: 50.701 kr. Beholdning 31.12.06: kr. 3.060.

Bank. Danske Giro kt.109 – 7938. Nordea reg..2276 kt..8968504194. **CVR-nr.** 30320573

Dette magasin Oplag 500 stk. 4 gange årligt. **Redaktør:**Ole Blåkilde. **ISSNnr:**1603-7561.

Tryk: Hillerød Grafisk, Huginsvej 6 E, 3400 Hillerød. **Modtagere:** Medlemmer, sponsorer, presse, Hillerød Byråds medlemmer, andre arkiver m. fl.. **Eftertryk** af tekst tilladt med kildeangivelsen: "Alsønderup-Tjæreby Lokalarkivs magasin nr. 3, sept.2007", af illustrationer dog kun efter arkivets accept forud og evt. mod en mindre betaling.

Arkivet og foreningen drives af frivillige Ingen modtager løn eller andre ydelser herfor.

Bemærk: Arkivlederen har skiftet adresse. Post til arkivet adresseres fremover til:

Lokalarkivet for Alsønderup-Tjæreby Sogne,

v/ arkivleder Lissi Carlsen, Stutmesterparken 3, 2. sal, 3400 Hillerød.

=====
Kom den 5. oktober til Hillerød kulturnat og se vort arkivs nye

Billedshow med fortællinger om landsbyen Ullerøds historie og udvikling

- lidt fra 1700-årene - mere fra 1800-årene - mest fra 1900-årene –

Sted:	Nordea Banks mødesal, Slotsgade 44, 1. sal, Indgang fra gården og bagom. Plads til 60 personer.
Tidspunkt:	Kl. 19.00 og igen kl. 21.00. Varighed ca. 50 min.
Tilmelding nødvendig til	Hillerød Turistbureau, Christiansgade 1. Tlf. 4824 2626, mandag-onsdag 10.30-16.30, torsdag-fredag til 17.30
Entre	5 kr. ved indgangen, går til Unicef.
Arrangør:	Lokalarkivet for Alsønderup-Tjæreby Sogne.

Formanden for Hillerød Kulturnat, Lise Bendix, foreslog Alsønderup-Tjæreby Lokalarkiv at medvirke i kulturnatten. Vi tog selvfølgelig imod sådan en chance for at komme ind i midtbyen og vise noget af, hvad vores arkiv magter. Vi har til lejligheden lavet et helt nyt program med masser af illustrationer fra vores store foto- og kortsamling.